

Učiteljski Tovariš.

Glasilno avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: Vzpored XVI. glavne skupščine »Zaveze avstr. jugoslov. učit. društev«. — V Postojno! — Kaj hočemo? — Z orožjem v roki in v rezervi — na Amonite! — Važna razsodba upravnega sodišča. — Pisarna za zdravljenje naših bolnih stanovskih, družabnih, uradnih, književnih, narodnostnih in političnih razmer. — Društveni vestnik. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služb. — Inserati. — Gospodarski program. — Pripravniki tečaj v Idriji. — Pravila hranilnice in posojilnice »Učiteljskega konvikta« v Ljubljani.

Zaveza avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev.

Vzpored

XVI. glavne skupščine »Zaveze avstr. jugoslov. učit. društev«

dne 21., 22. in 23. maja 1904 l. v Postojni.

I. V soboto, dne 21. maja.

1. Sprejem na kolodvoru onih udeležencev, ki pridejo v Postojno z vlakom ob 1:04 popoldne.
2. Sprejem na kolodvoru onih udeležencev, ki pridejo v Postojno z vlakom ob 3:01 popoldne.
3. Ob 1/4 4 uri: Seja upravnega odbora pri »Kroni«.

Dnevni red:

- a) Poročilo o delovanju vodstva »Zaveze«;
  - b) določitev poročila za delegacijo;
  - c) predlogi in nasveti.
4. Po seji upravnega odbora zboruje odsek za šolsko higijeno. Poročajo gg. M. J. Nerat, Franc Kocbek in Ant. Kosi.
  5. Ob 7. uri zvečer: Zborovanje delegacije v »Narodnem hotelu«.

Dnevni red:

- a) Predsednik otvori zborovanje;
- b) tajnikovo poročilo o delovanju »Zaveze« in »Zavezinih« društev;
- c) poročilo računskih pregledovalcev za leto 1903. (§ 15. pos. r.)
- d) blagajniško poročilo;
- e) volitev treh pregledovalcev računov (§ 15. pos. r.);
- f) določitev letnih doneskov »Zavezinih« članov (§ 7. lit. a Zavezinih pr.)
- g) določitev vzporeda za glavno zborovanje (§ 24. »Zav.« pr.);
- h) določitev časa prihodnji XVII. glavni skupščini »Zaveze« (§ 22. »Zav.« p.);
- i) volitev vodstva in upravnega odbora Zaveze (§ 11. in 12. »Zav.« pr.)
- j) predlogi in nasveti.

II. V nedeljo, dne 22. maja.

1. Ob 9. uri popoldne:

Glavno zborovanje

po vzporedu, ki ga določi delegacija v »Narod. hotelu«.

Pred glavnim zborovanjem, ob 8. uri, zboruje po običajnem dnevnem redu društvo: »Jubilejska samopomoč.«

2. Ob 12. uri: Banket pri »Kroni«. Kuvert brez vina velja 2 K 40 v.
3. Ob 1/2 4 uri popoldne: Vhod v jamo. V jami svira trška godba. Vstop v jamo je za učiteljstvo prost.
4. Ob 1/2 9. uri zvečer: Koncert v »Narodnem hotelu«. Pri koncertu sodeluje iz prijaznosti »salonski orkester« in mešan zbor.

(Vabilo in vzpored se natisne posebej.)

III. V ponedeljek, dne 23. maja.

Ob 3:05 po polnoči odhod v Trst.

Za XVI. skupščino so zglasila sledeče razprave:

1. Izvrševanje šolskih zakonov. Poročevalec gosp. Ivan Lapajne, ravnatelj meščanske šole v Krškem.
Teza.
»Zaveza« in vsa slovanska učiteljska društva naj opazujejo, kako se šolski zakoni (državni, deželni, ministrski ukazi) in § 19. temeljnih zakonov od raznih šolskih instanc izvršujejo. Vse nezakonitosti in nepravilnosti in vsako neizvrševanje nekaterih zakonitih določil naj se zberejo in svetu priobčijo v posebni spomenici, ki se obenem predloži vsem c. kr. deželnim šolskim svetom na Slovenskem in c. kr. naučnemu ministrstvu.
2. Stališče in taktika slov. učiteljstva nasproti političnim strankam. Isti gosp. poročevalec.
3. Najnovejši pojavi na svetovnem pedagoškem polju s posebnim ozirom na risanje. Poročevalec gos. Jožef Schmorranzer, učitelj v Celju.
4. Učiteljsko društvo za celjski in laški okraj je zglasilo:
»Naša učiteljska društva z ozirom na moderno šolstvo in vladajočo politično konstelacijo.« Govori gosp. Armin Gradišnik, nadučitelj v Celju. Stavki: 1. Prava naša organizacija so — učiteljska društva. 2. Informativno postopanje napram članom o vseh važnih šolsko-pedagoških

in šolsko političnih pojavih bodi glavni nalog našim društvom. 3. Po društvi vplivaj učiteljstvo na oficijalno in neoficijalno javnost. 4. Kakršno društvo, tako učiteljstvo; kakršno učiteljstvo, takšno vedenje šolskih oblasti njemu nasproti.

5. Ormoško učiteljsko društvo je zglasilo:

»Nekoliko črtic iz I. mednarodnega kongresa za šolsko higijeno v Norimberku.« Poročevalec gosp. Ant. Kosi, učitelj v Središču.

6. Predlog:

»Slavna »Zaveza« prosi c. kr. naučno ministrstvo, da objavi poprej načrt novega šolskega in učnega reda, preden izide kot ukaz, da bi bilo mogoče s kako spomenico popraviti kaj, kar ne bi ugajalo učiteljstvu.«

Predlog bo utemeljeval gosp. ravnatelj Lapajne.

Vodstvo „Zaveze“.

V Postojno!

Zopet se bliža vsakoletni najlepši praznik avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva: bliža se dan XVI. glavne skupščine naše »Zaveze«. Letos nas kliče nje upravni odbor v Postojno, kjer bodo imeli Zavezniki tudi priliko, da si ogledajo daleč po svetu znano in slovečo Postojnsko jamo.

Z vseh strani slovenskih deželá bodo prihiteli vzgojitelji in vzgojiteljice slovenskega in istrsko-hrvaškega naroda, da si prijateljski sežejo v roke, da utrdijo svojo mogočno stanovsko organizacijo in razodenejo drug drugemu svoje težnje in da povedo tudi slovenski javnosti, kako se zaveda napredno naše učiteljstvo svojega važnega znanja, kako stremi po popolnosti svoje izobrazbe, kako se je postavilo na lastne noge, kako zahteva svojih pravic, kako se je zgrnilo v pogumno četo, ki stopa dalje k svobodi in popolni osamosvojitvi in kako žrtvuje svoje najboljše sile, da dovede svoj narod do blaginje in duševne neodvisnosti!

Vsak tak sestanek naprednega učiteljstva zahteva mnogo žrtev. A naše učiteljstvo se jih ne straši, ker ve, da kar žrtvuje, žrtvuje sebi v prid ter pripomore s tem, da se dvigne ugled in veljava učiteljskega stanu. In morda ni bilo kmalu treba našemu stanu toliko ugleda in veljave kakor danes, ko so si stavili naši nasprotniki malo častno nalogo, da ubijejo z lažmi in natolcevanji naprednemu učiteljstvu ugled, ki si ga je pridobilo med ljudstvom z vztrajnim svojim delom in s požrtvovalno svojo nesebičnostjo. Mnogokrat in premnogokrat smo imeli priliko, da smo kazali v svojem listu na to hudodelstvo brezvestnega nasprotnika, ki hoče oropati naše ljudstvo vsake omike, vsakega znanja, da bi ga potem tem lažje podjarmil in zaslužil vse učiteljstvo svoji oholosti in brezprimerni vladoželnosti.

S silnim, dolgoletnim delom se je pospelo napredno učiteljstvo v kljub infamijam in zavratnemu rokovnjaštvu fanatizovanega sovražnika do svoje avtoritete, zato bo pa znal tudi ta najlepši plod svojega poštenega napora braniti pogumno in neustrašeno z vsemi sredstvi in z vso močjo svoje organizacije.

Duh zavednosti, ta bodreči duh vsakega emancipiranega stanu, je prešinel naše vrste! Pred nikomer v hlapčevski ponižnosti na kolena, pred nikogar z laskajočimi se lažmi v prah, z nikomer v temo

in blatonazadnjaštva — to je, kar je resnica, to je naš liberalizem! Z delom, ki je njega plodnost dokumentovala preteklost, pojdemo dalje do smotrov, ki so se porodili naprednemu učiteljstvu v umevanju njegovega poklica! Svojemu stanu hočemo priboriti vsesplošno veljavo in tak ugled, ki mu sodi spričo njegove absolutne potrebe in neoporečne važnosti. To je moralna stran našega naporovanja.

To moralno stran svojega prizadevanja stavljamo zato pred njega materialno stran, ker nam je bila doslej vztrajno delujoč impulz, ki nas je držal na površju, ko bi morali ob žalostnih svojih materialnih razmerah in po zapostavljanju v socialnih pozicijah že tisočkrat podleči, da nismo čutili tega idealnega vzvoda v svojih dušah.

Materijalno stran je napredno učiteljstvo baš v zadnjih letih, zlasti od »Zavezinega« zborovanja v Gorici dalje, poudarjalo glasno in brezobzirno, tako glasno in tako brezobzirno, da je bolelo tiste, na katerih naslov so bili odposlani naši protesti.

Kadar se dvigne tlačeni siromak, se zgražajo tlačilci, češ, kako je vendar smelo in nedostojno, da ne poljublja pete, ki jih tišči, in da se ne zadovoljujejo s primernim in dostojnim hvalečim božanjem! — Končno morda vendarle dopovemo takim tlačilcem, da je kruh več nego beseda in da so že davno minili časi, ko je bilo učiteljstvo pohlevno in molčeče kot hrom berač ob bogatinovem pragu!

Delu — plačilo! — Tako so izražene jasno in čisto določno zahteve materijalne strani našega prizadevanja. Grešili bi proti dostojnosti, proti sebi in svojem in proti tistim, ki pridejo za nami, če bi mirovali prej, preden ne spravimo v soglasje svoj materijalni položaj z zahtevami zakona, preden ne pridemo do tega, da ne bodo naši prejemki v tako kričečem nasprotju z zahtevami, ki jih odmerja dandanes položaj dostojnega človeka v socialni vojski.

Za nami so leta težkih bojev. Nismo jih bojevali brez načrtov in tudi ne brez zmage. Pred nami so časi morda še hujših bojev, in ne stopamo vanje brez natančno načrtanega pota. Da bomo pripravljeni na vse, kar lahko pride, se moramo tesno nasloniti drug na drugega, moramo vedeti, da je vsak izmed nas za celokupnost absolutno potreben in nenadomestljiv, da je vsak prvi, a nihče zadnji.

Ne pretiravamo prav nič, če trdimo, da ni več med nami ponižnega in pohlevnega trpina. Vsak izmed nas se je docela postavil v službo skupnim interesom, zato smo obrnili pozornost javnosti nase, in zato bo morala vsa javnost resno in trajno računati z nami! Vsako večje delo, ki se najrazširi preko mej enega kota našega ozemlja, je popolnoma nemogoče, če ne išče med naprednim učiteljstvom delavcev!

S tem, da hočemo sebi to, kar nam gre, nočemo zatemneti bleska, ki obdaja idealno zvanje učiteljstva. Ojačeni in stalni v sebi, hočemo služiti domovini, ki ji naj ne ostane očitek, da je — nehvaležna plačnica.

Pridimo vsi, ki smo svobodne misli in naprednega duha, o Binkoštih v Postojno, da se pozdravimo, okrepimo in pripravimo za čas, ki prihaja!